

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 34022
Nom: Prehistòria universal recent
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1005 - Grau en Història	Facultat de Geografia i Història	2	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1005 - Grau en Història	Prehistoria Universal	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

BADAL GARCIA ERNESTINA

GARCIA PUCHOL MARIA ORETO

RESUM

Aquesta assignatura aborda l'estudi de la Humanitat des de l'origen de l'agricultura i la ramaderia fins a l'aparició de l'escriptura, és a dir, la Prehistòria recent. S'estudiaran els principals processos de canvi econòmic, social, polític i cultural de les societats humanes que habitaren Europa i Pròxim Orient durant aquest període. Així mateix, s'estudiaran els principals canvis mediambientals produïts a partir de l'inici de l'Holocè i com aquests van afectar als grups humans.

Es dedicarà especial atenció a les innovacions tecnològiques produïdes durant la Prehistòria recent que tingueren un gran impacte en el desenvolupament de les societats complexes: la mineria i la metal·lúrgia, els intercanvis a llarga distància, la tracció animal...

Amb aquesta assignatura, els i les alumnes realitzaran interpretacions històriques en un sentit ampli, econòmiques, socials i culturals en un sentit més estricte, a partir de dades arqueològiques, climàtiques, etc. Aprendran a combinar dades i informacions diverses per a comprendre de forma global un grup cultural o un període històric.

Aquesta assignatura es vincula cronològicament a l'assignatura Prehistòria universal antiga cursada en el

primer quadrimestre del segon curs. Ofereix el panorama previ, universal i, més específicament, europeu, on situar els processos estudiats en l'assignatura Prehistòria de la Península Ibèrica de tercer curs del Grau en Història.

Dins del pla d'estudis, aquesta assignatura troba la seua rellevància en el contingut de la mateixa: els grans canvis econòmics, social i culturals que suposaren els primers grans avanços tecnològics, alguns dels quals, com la roda, perduren fins a l'actualitat. A més, des d'un punt de vista metodològic, en aquesta assignatura l'alumnat desenvolupa la seua capacitat d'anàlisi i tractament de dades arqueològiques com a font de la Història.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Els i les alumnes han de conèixer les característiques bàsiques i els processos del període històric immediatament anterior a allò estudiat en l'assignatura, és a dir, la Prehistòria antiga a Europa i Pròxim Orient per a comprendre adequadament els canvis que donen inici a la Prehistòria recent i com afecta al panorama previ.

Igualment, han d'estar familiaritzats en un nivell bàsic amb el mètode arqueològic.

Es recomana tindre coneixements d'usuari bàsic dels programes ofimàtics més freqüents.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

-

Aprentatge autònom

Capacitat d'abstracció, anàlisi i síntesi

Capacitat de comunicar-se i argumentar en forma oral i escrita en la pròpia llengua, d'acord amb la terminologia i les tècniques usades en la professió

Capacitat de llegir textos historiogràfics o documents originals en una altra llengua

Compromís amb el principi d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones

Coneixement de la història universal o mundial

Coneixement del marc diacrònic general del passat

Coneixement detallat d'un o més períodes específics del passat de la humanitat

Habilitat per a usar els instruments de recopilació d'informació, com catàlegs bibliogràfics, inventaris

d'arxiu i referències electròniques

Presa de decisions

Resolució de problemes

Sensibilitat envers temes mediambientals

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a la Prehistòria Recent.

Es presentarà el marc cronocultural que comprén l'assignatura, així com tots els mètodes de treball i conceptes necessaris per al correcte seguiment de l'assignatura.

2. Origen i expansió de les societats productores d'aliments.

Es presentaran els diferents focus de domesticació de plantes i animals en el planeta, amb especial atenció a Pròxim Orient. S'analitzaran els canvis mediambientals, econòmics i socials que comporta la introducció de l'agricultura i la ramaderia, és a dir, l'anomenada 'Revolució Neolítica'.

3. L'expansió cap a Europa del Neolític i la seua consolidació.

Es tractaran la problemàtica de l'expansió i consolidació de les societats productores d'aliments a Europa. S'indicaran les diferències regionals en els aspectes culturals, econòmics, simbòlics i funeraris.

4. El Calcolític a Europa.

S'estudiaran els diferents focus metal·lúrgics a Europa i els canvis tecnològics i socials que comporta l'ús dels metalls. S'abordarà l'economia amb la intensificació de la productivitat agrícola i ramadera, el món funerari i els primers signes de desigualtat social.

5. L'Edat del Bronze a Europa.

S'estudiaran les principals manifestacions culturals del Bronze europeu remarcant les peculiaritats regionals. Es tractarà la intensificació de la productivitat agrícola, ramadera, minera i comercial. Es documentarà la complexitat social i la jerarquització a través de les restes arqueològiques.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Pràctiques a l'aula	15,00
Altres activitats	15,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	20,00
Estudi i treball autònom	70,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

El treball setmanal de l'assignatura es divideix en dos hores de contingut teòric i una hora de treball pràctic.

1) Classes teòriques (30 hores): a l'aula, les professores i els professors exposaran als alumnes, a mode de classe magistral participativa, aspectes essencials de la matèria, tractaran de sistematitzar els continguts i proporcionaran bibliografia per a la preparació de l'examen. A classe es presentaran textos, projecció d'imatges i/o vídeos mitjançant presentacions de diapositives. El professor o la professora demanaran a l'alumnat la lectura prèvia de textos o el visionat de vídeos adequats per a una completa comprensió del contingut, així com per a enriquir la participació i els debats que es plantegen a l'aula.

2) Classes pràctiques (15 hores): la professora o el professor plantejarà diversos exercicis relacionats amb el contingut de l'assignatura que potencien determinades competències, com la capacitat d'anàlisi, la resolució de problemes, l'expressió oral i escrita, etc., així com la capacitat d'utilitzar algunes ferramentes ofimàtiques (tractament de text, fulles de càlcul, presentació de diapositives...). L'objectiu és introduir a l'alumnat en la pràctica professional de l'Arqueologia i la Prehistòria, plantejant problemes en base a dades

arqueològiques reals. A les classes pràctiques s'utilitzaran diverses metodologies d'aprenentatge, com l'aula inversa o l'aprenentatge basat en problemes (ABP). Els materials necessaris es proporcionaran a través de l'Aula Virtual o s'indicarà a l'estudiant que cerque lectures apropiades a les revistes especialitzades de l'Hemeroteca, tant analògica com digital.

Es demanarà a l'alumnat que pugi tots els treballs pràctics realitzats a l'Aula Virtual.

3) Assistència a seminaris o activitats complementàries (15 hores): els i les alumnes participaran en les activitats complementàries programades per la Facultat i pel professorat de l'assignatura (visites, excursions, seminaris o cicles de conferències). Per a que l'activitat siga avaluada, es realitzarà un qüestionari o s'entregarà una memòria sobre l'activitat realitzada en els termes indicats pel professor o professora. Les característiques i l'estructura de la memòria es comunicaran a l'alumnat amb anterioritat a la realització de l'activitat.

B) Tutories:

L'alumne o l'alumna podrà assistir a les hores d'atenció que el professorat tinga establides amb la finalitat de realitzar consultes sobre qualsevol aspecte o dubte relacionat amb l'assignatura. Els horaris de tutoria estaran anunciats a l'Aula Virtual, en el tauló d'informació del Departament de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga, així com a l'annex de la Guia Docent.

A més, es podrà plantejar la realització de tutories de grup per a resoldre dubtes generalitzats respecte als treballs requerits.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura:

A) La primera convocatòria consistirà en tres parts:

A.1. Teoria = L'avaluació dels continguts es realitzarà mitjançant un examen, el qual computarà el 75% de la nota final. Per a superar la part teòrica, la nota final deu ser d'un mínim de 5 punts sobre 10.

A.2. Pràctica = 15% de la nota final. Per a superar la part pràctica, la nota final deu ser d'un mínim de 5 punts sobre 10.

A.3. Activitats complementàries = 10% de la nota final.

El professorat indicarà el tipus d'activitats i modes d'avaluació, tal com quedarà indicat a l'Annex de la guia docent.

L'estudiantat entregarà els treball i materials en les dates previstes.

La nota final serà el còmput proporcional dels ítems anteriors, però per aprovar l'assignatura es deu obtenir en cadascuna de les parts d'una nota mínima de 5 punts sobre 10 (teòrica i pràctica).

B) Segona convocatòria

L'estudiantat que no haja superat alguna part (teòrica i/o pràctica) de l'assignatura podrà realitzar, en la data establerta per la facultat, la recuperació de la part no superada. El valor d'estes serà: teoria (75%) i pràctica (15%). Els criteris d'avaluació seran els mateixos que a la primera convocatòria.

La nota final serà el còmput proporcional dels ítems anteriors, que deu arribar als 5 punts sobre part en cadascuna de les parts.

Nota:

Es valorarà especialment el domini de l'esquema general de l'evolució de les societats prehistòriques, la capacitat de relació i síntesi, i la precisió conceptual, així com la capacitat d'anàlisi i la claredat expositiva.

Els errors d'ortografia, sintaxi, etc. puntuaran negativament. Periòdicament, s'avaluarà la preparació dels treballs a través de la bibliografia i els materials que el/la professor/a assenyali.

La realització de plagi en qualsevol dels treballs sol·licitats comportarà la qualificació del treball esmentat amb un 0.

La menció d'excel·lent amb matrícula d'honor pot ser atorgada a les i els estudiants que hagen obtingut una qualificació igual o superior a 9,0. Es pot atorgar una matrícula d'honor per cada vint estudiants dins un grup.

BIBLIOGRAFIA

Bàsiques:

- BERNABEU, J., AURA, J.E. i BADAL, E. 1993. Al oeste del Edén. Los orígenes del Neolítico en el Mediterráneo. Historia Universal. Prehistoria nº 4. Ed. Síntesis. Madrid.
- CHAMPION, T., GAMBLE, C., SHENNAN, S, i WHITLE, A. 1988. Prehistoria de Europa. Editorial Crítica.
- CUNLIFFE, B., GOSDEN, C. i JOYCE, R.A. 2009. The Oxford handbook of archaeology. Oxford University Press.
- FERNÁNDEZ VEGA, A. (Coord.) 2011. Prehistoria II. Las sociedades metalúrgicas. Ed. Ramón Areces. UNED.
- FULLOLA PERICOT, J.M., NADAL, J., DAURA, J. i OMS, F.X. 2020. Introducción a la Prehistoria. La evolución de la cultura humana. Editorial UOC, Barcelona.
- GARCÍA, O. i SALAZAR-GARCÍA, D.C. 2017. Times of Neolithic transition along the Western Mediterranean. Fundamental Issues in Archaeology. Springer.
- SOLAR, D. i VILLALBA, J. (coords.) 2000: Historia de la humanidad, vols. 2. Ed. Arlanza.
- MUÑOZ AMILIBIA, A.M^a. et al. 2010. Prehistoria. Tomo II. UNED.
- RIPOLL, S. (Coord.) 2010. Prehistoria I: las primeras etapas de la humanidad. Ed. Universitaria Ramón Areces. UNED.
- SHENNAN, S. 2018. The first farmers of Europe: an evolutionary perspective. Cambridge University Press.
- SUREDA J. 2000. De la Prehistoria a las Civilizaciones Orientales. Editorial Planeta.

Complementàries

- BELLWOOD, P. 2005. First farmers: the origins of agricultural societies. Blackwell. Malden.

- FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, V. M. 1996. Arqueología prehistórica de África. Editorial Síntesis.
- GUILAINE, J. (dir.) 1999. Mégalithismes de l'Atlantique à l'Ethiopie. Editions Errance.
- GUILAINE, J. (dir.) 2001. Communautés villageoises du Proche-Orient à l'Atlantique. Editions Errance.
- GUILAINE, J. (dir.) 2004. Aux marges des grands foyers du Néolithique. Périphéries débitrices ou créatrices? Editions Errance.
- HARDING, A.F. 2003. Sociedades europeas en la Edad del Bronce. Ariel Prehistoria.
- LICHARDUS, J., LICHARDUS-ITTEN, M, BAOLOUD, G. i CAUVIN; J. 1985. La protohistoire de l'Europe. Le néolithique et le Chalcolitique. Nouvelle Clio.
- MAZURIÉ DE KEROUALIN, K. 2007. El origen del neolítico en Europa: agricultores, cazadores y pastores. Editorial Ariel.
- REDMAN, C. L. 1990. Los orígenes de la civilización: desde los primeros agricultores hasta la sociedad urbana en el Próximo Oriente. Editorial Crítica.
- RENFREW, C. i BAHN, P. 1993. Arqueología. Teorías, métodos y práctica. Akal.
- TARRÊTE, J. i LE ROUX, CH-T. 2008. Archéologie de la France. Le Néolithique. Ed. Picard.
- TREUIL, R. et al. 1992. Las civilizaciones egeas del neolítico y de la Edad del Bronce. Editorial Labor.

Revistes especialitzades:

- Antiquity
- Archaeology
- Archéosciences
- Current Anthropology
- Journal of Archaeological Science
- Journal of Mediterranean Archaeology
- Mediterranean Archaeology and Archeometry
- Paléorient
- PNAS: Proceedings of the National Academy of Sciences
- Quaternary research
- Quaternary science reviews
- World Archaeology

Recursos electrònics:

- Biblioteca Nacional de España www.bne.es/es/Inicio/index.html
- Biblioteca Servei d'Investigació Prehistòrica (València) www.museuprehistoriavalencia.es/web_mupreva/?q=es/biblioteca#undefined
- British Museum www.britishmuseum.org
- Çatalhöyük Research Project www.catalhoyuk.com
- Museu de Prehistòria de València www.museuprehistoriavalencia.es
- Stonehenge www.english-heritage.org.uk/visit/places/stonehenge/